МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА ФІЛОСФСЬКОЇ ДУМКИ

Методичні рекомендації
до семінарських занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх спеціальностей заочної форми навчання

Київ 2025

УДК 1(091)
І-30

Укладачі: І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук, професор;
Н. М. Лакуша, канд. філос. наук, доцент;
Г. П. Таран, канд. філос. наук, доцент;
О. С. Галушко, канд. філос. наук, доцент

Рецензент А. А. Гоцалюк, д-р філос. наук, професор

Відповідальний за випуск І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри філософії, протокол № 12 від 09 квітня 2025 року.

В авторській редакції.

Історія філософії та філософської думки [електронний ресурс]: І-30 методичні рекомендації до семінарських занять / уклад.: І. В. Чорноморденко та ін. – Київ : КНУБА, 2025. – 27 с.

Містять теми семінарських занять, теми рефератів, питання до екзамену.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей заочної форми навчання.

© КНУБА, 2025

ЗМІСТ

Загальні положення……4
Теми семінарських занять…….6
Теми контрольних робіт……..14
Перелік екзаменаційних питань……..18
Список літератури ……...21

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наукою про зцілення душі є філософія.
Цицерон
Для вченої й освіченої людини жити – значить мислити.
Цицерон

В сучасних суспільних, державотворчих процесах філософія постає в новому форматі. Саме тому філософія з масштабним досвідом неодмінно допоможе людині вибрати правильне вирішення життєвих проблем. Філософія формує світогляд людини, узагальнює знання, розвиває критичне мислення, свободу мислення, навчає відстоювати свої погляди. Допомагає людині у величезному потоці інформації виокремлювати потрібну, необхідну, достовірну інформацію.

Філософія розглядає найважливіші питання – сенс життя людини, його цінність, пошуки свого особистого, неповторного шляху. Ці питання відіграють важливу роль в становленні молодого покоління. Сучасний світ потребує креативних, творчих людей, з оригінальним мисленням, які діють рішуче та вміють передбачити кінцевий результат. Саме цьому навчає філософія. Філософія дає розуміння того, що людина є унікальною, неповторною, особистістю і найвищою цінністю.

Актуальність вивчення філософії у сучасних українських закладах вищої освіти є значимою умовою формування сучасної, гармонійної людини, яка постійно прагне до нових знань та вміє реалізувати себе, впроваджувати свої ідеї в життя. Адже саме філософія безпосередньо впливає не лише на формування світогляду загалом, а й на розширення меж мислення, формування здатності логічного мислення, толерантності, гуманності, усвідомлення цінностей та прагнення творити добро.

Метою курсу «Історія філософії та філософської думки» є оволодіння студентами не лише загальнонауковими (філософськими) компетентностями, але і мистецтву співжиття в соціумі, формуванні системного наукового світогляду, наукової методології і професійної етики, осмисленням її гуманістичної ролі, створення інтелектуального капіталу, необхідного для розвитку українського суспільства як в національному так і глобалізованому світі.

Вивчення курсу передбачає формування компетентностей студентів в результаті опануванні ними основних положень дисципліни

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини як громадянина України.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії філософії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про суспільство та його розвиток.
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- Усвідомлення рівних можливостей, зокрема гендерних та побудова безбар`єрного суспільства.
- Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти загальнолюдських цінностей та цінностей громадянського суспільства.
- Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

Результати навчання:

- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.
- Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.
- Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.
- Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.
- Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.
- Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Історія філософської думки стародавнього світу

Практичне заняття 1. Вступ до філософії. Антична філософія

Зміст заняття: використовувати знання з філософії для формування власної світоглядної позиції та ціннісної орієнтації; самостійно аналізувати та оцінювати ті чи інші світоглядні позиції; застосовувати понятійно-категоріальний апарат філософії в процесі аналізу питань, пов'язаних з професійною діяльністю та повсякденною практикою; застосовувати навики критичного мислення при світоглядному обґрунтуванні власної позиції. критично мислити, творчо переоцінюючи накопичений людством досвід; аналізувати вислови античних філософів та визначати їх сутність та актуальність у сучасних умовах; самостійно опрацьовувати додаткову літературу.

1. Філософія та коло її проблем.
2. Світогляд та його історичні типи.
3. Назвіть і охарактеризуйте три періоди Античної філософії.
4. Характерні риси і особливості кожного періоду античної філософії.
5. Основні філософські школи і найяскравіші представники античної філософії.
6. Класичний період античної філософії
7. Філософія епохи еллінізму.

Питання для самоконтролю

1. Причини і місце зародження філософії.
2. Хто першим започаткував термін «філософ»?
3. Геракліт і його «Panta rei…»
4. Яке питання вважається основним в філософії?
5. Поясніть різницю між матеріалізмом та ідеалізмом.
6. Які основні структурні елементи світогляду?
7. Назвіть історичні типи світогляду. Охарактеризуйте кожен з цих типів.
8. Левкіпп і Демокрит як основоположники атомізму.

9. Назвіть і охарактеризуйте найбільш відомих представників софістики.

10. Який метод філософського дослідження використовував Сократ?

11. Яке місце в філософії Платона займає вчення про ідеї?

12. Які ключові концепції філософії Платона були втілені у вченні про державу?

13. «Форма» та «Матерія» як основні категорії філософії Аристотеля.

14. Сформулюйте етичну концепцію «золотої середини» за Аристотелем.

15. В чому полягала космологічна теорія Аристотеля?

16. В чому полягає різниця між Грецькою і Римською філософією?

17. До якої античної філософської школи належав Діоген Сінопський?

18. Сформулюйте основні положення філософії стоїцизму.

Змістовний модуль 2. Філософія Нового часу

Практичне заняття 2. Філософія епохи Відродження. Філософія Нового часу і доби Просвітництва. Німецька класична філософія

Зміст заняття: визначати загальні риси та світоглядні засади епохи Відродження, гуманістичні ідеї Відродження. Антропоцентризм як нова філософська парадигма. Проблема людської особистості у гуманістичній філософській традиції епохи Відродження. Розуміння соціально-політичного вчення Відродження. Розкрити особливості філософії Нового часу. Якісно нова спрямованість філософії. Критика середньовічної схоластики і містики, пошуки продуктивного методу пізнання. Емпіризм і раціоналізм. Розкрити загальну характеристику німецької класичної філософії, її представників. Гуманістичний зміст філософії Фейєрбаха.

Філософія епохи Відродження. Основні філософські школи та напрямки.

1. Загальна характеристика філософії Нового часу.

2. Філософський емпіризм (Ф. Бекон) та раціоналізм Нового часу (Р. Декарт).

3. Філософія Просвітництва. Основні ідеї.

4. Німецька Класична Філософія та її значення.

5. І. Кант – родоначальник Німецької Класичної Філософії.

6. Категоричний імператив І. Канта.

7. Г. Гегель і його діалектика.

Питання для самоконтролю

1. Що таке антропоцентризм?
2. В чому полягає концепція ренесансного гуманізму?
3. Що таке пантеїзм. Дайте визначення?
4. Назвіть основні ідеї пантеїстичної натурфілософії Д. Бруно.
5. Сформулюйте геліоцентричну концепцію М. Коперника. В чому її різниця з геоцентричною концепцією Аристотеля-Птоломея?
6. В чому полягала концепція «вченого незнання» М. Кузанського?
7. Охарактеризуйте філософський трактат «Державець» Макіавеллі. В чому його історичне значення.
8. Що означає термін «Утопія». Хто першим ввів його в обіг?
9. Що таке емпіризм. Хто започаткував цей філософський напрям?
10. Дайте визначення раціоналізму. Назвіть його представників.
11. В чому полягала ідея “картезіанського сумніву”?
12. В чому полягала полеміка про метод в філософії Нового часу?
13. Сформулюйте різницю між індуктивним і дедуктивним методами пізнання.
14. Сформулюйте основні ідеї філософії Просвітництва.
15. Назвіть найбільш відомих представників філософії Просвітництва.
16. В чому полягала сутність концепції суспільного договору?
17. Яких філософів відносять до Німецької Класичної Філософії?
18. Сформулюйте «категоричний імператив» І. Канта.
19. В чому полягає агностицизм І. Канта?
20. Сформулюйте закони діалектики за Г. Гегелем.

Змістовий модуль 3. Сучасна філософія

Практичне заняття 3. Сучасна світова філософія («Філософія життя», позитивізм, прагматизм, екзистенціалізм, марксизм)

Зміст заняття: розрізняти філософські позиції основних напрямів сучасної філософії; розуміти та інтерпретувати тексти основних

представників сучасної філософії; застосовувати понятійний апарат сучасної філософії при обґрунтуванні власної світоглядної позиції. Характеризувати засадничі принципи «філософії життя». В чому полягає значення психоаналізу для філософії. Як розглядається людина в екзистенціалізмі.

1. Характерні риси і особливості сучасної світової філософії.
2. «Філософія життя» та її вплив на подальший розвиток світової філософії.
3. Філософія позитивізму та її еволюція: від першого позитивізму до постпозитивізму.
4. Філософія марксизму. Основні ідеї та їх вплив на світовий історичний процес.
5. Прагматизм і його характеристика.
6. Екзистенціальна філософія та її значення.

Питання для самоконтролю

1. В чому різниця між «сцієнтизмом» та «антисцієнтизмом»?
2. Що таке ірраціоналізм. Які філософські течії відносяться до цього напрямку?
3. Що таке волюнтаризм?
4. До якої філософської течії відноситься Ф. Ніцше?
5. Сформулюйте основні ідеї філософії Ф. Ніцше.
6. В чому полягають основні риси марксистської філософії?
7. Що таке суспільно-економічна формація?
8. Марксизм – утопія чи наукова теорія.
9. Назвіть основні положення позитивізму.
10. Назвіть основні етапи розвитку позитивістської філософії.
11. Які філософські напрямки відносяться до сцієнтизму?
12. В чому різниця між релігійним і атеїстичним напрямками екзистенціалізму?
13. Як ви розумієте положення «існування передує сутності» в філософії екзистенціалізму?
14. Назвіть характерні риси філософії екзистенціалізму.
15. Хто є автором праці «Екзистенціалізм – це гуманізм»?

Практичне заняття 4. Історія філософської думки в Україні

Зміст заняття: виявляти філософсько-світоглядний контекст при інтерпретації історичних явищ та тенденцій української історії; розуміти та інтерпретувати тексти основних представників української філософії; аргументовано викладати власну точку зору. Розумітися на особливостях філософії українського романтизму, академічної філософії XIX ст., провідних філософських ідеях XIX–XX ст.

1. Джерела української духовної культури.
2. Засади розвитку української філософії за часів Київської Русі.
3. Роль Братств в розвитку української освіти, культури і філософії.
4. Києво-Могилянська академія та її роль у розвитку філософії в Україні. Філософія Ф. Прокоповича.
5. Філософія Г. Сковороди та її значення.
6. Філософські погляди Т. Шевченка, Л. Українки та І. Франка.
7. Філософія серця П. Юркевича.
8. Теорія ноосфери В. Вернадського та її вплив на розвиток світової філософії.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть відомі Вам історичні документи часів Київської Русі.
2. Роль церковно-приходських шкіл і братств в освіті і культурі України.
3. Сформулюйте значення Києво-Могилянській академії в історії української філософії.
4. У чому полягають філософські погляди Феофана Прокоповича?
5. Сформулюйте ідею «сродної праці» в філософії Г. Сковороди.
6. Чому, на вашу думку, Г. Сковороду називають «українським Сократом»?
7. Про які дві натури і три світи йдеться в філософії Г. Сковороди?
8. Які філософські ідеї в поезії Т. Шевченка є провідними?
9. Які філософські ідеї ми можемо знайти в літературній творчості Л. Українки?
10. Сформулюйте філософські ідеї І. Франка.
11. Чому філософію П. Юркевича називають «Філософією серця»?
12. Що означає термін «ноосфера»?
13. Яким чином концепція ноосфери В. Вернадського вплинула на світову філософську думку?
14. Основні засади вчення про «ноосферу».

Змістовий модуль 4. Проблеми науки, людини, суспільства, цивілізації і культури

Практичне заняття 5. Філософська антропологія і проблеми людини в сучасному суспільстві. Філософська теорія цінностей (Аксіологія)

Зміст заняття: застосовувати понятійний апарат антропології в публічній дискусії; критично оцінювати відомості, що поширюються в засобах масової інформації щодо властивостей і закономірностей життєдіяльності людини, розрізняти ключові ознаки, що вирізняють людину з решти тваринного світу. Основні поняття, в яких мислять різні аспекти індивідуальної та групової мінливості людей. Орієнтуватися в новітніх концепціях, що постійно з'являються в умовах сучасного розвитку суспільства; критично мислити, творчо переоцінювати філософські підходи щодо суспільства та формувати власну позицію. Розумітися на проблемах цінностей у філософії. Основні цінності та тенденції в трансформаціях сучасного суспільства;

1. Філософська антропологія, як філософське вчення про людину .
2. Основні підходи до вивчення людини в філософській антропології (Антропологічний дуалізм, монізм, плюралізм).

3. Антропосоціогенез. Єдність природного, соціального та духовного в людині.

4. Основні проблеми філософської антропології:

4.1. Вільна воля та детермінізм;

4.2. Відповідальність людини за свої вчинки;

4.3. Смисл життя та існування людини.

5. Проблема ідентичності в сучасному суспільстві (Роль соціальних мереж в формуванні ідентичності. Конфлікти на основі ідентичності).

6. Проблема свободи в сучасному суспільстві (Роль технологій та інформаційних засобів масової комунікації в обмеженні свободи. Ризики залежності від технологій та соціальних мереж).

7. Проблема моралі в сучасному суспільстві (Роль релігії в формуванні моральних цінностей. Етичні аспекти використання технологій та штучного інтелекту).

8. Цінності як філософська категорія.

9. Ієрархія цінностей. Цінність та ідеал.

Питання для самоконтролю

1. Що таке філософська антропологія і в чому її значення для розуміння людини?
2. Буття людини у світі природи.
3. Специфіка людського буття.
4. Сенс життя, смерті і безсмертя як проблеми філософської антропології.
5. В чому полягає антропологічний дуалізм?
6. Що таке детермінізм?
7. Які основні проблеми розглядає філософська антропологія?
8. Що таке антропосоціогенез?
9. Сформулюйте проблему сенсу життя людини. Що розуміється під сенсом життя сьогодні.
10. Які можливі наслідки мають технологічний розвиток та інші глобальні тенденції для людської природи та існування?
11. Що Вам відомо про глобальне потепління?
12. Основні теорії походження людини.
13. Що таке аксіологія?
14. Які існують типи цінностей?
15. Що таке ціннісні орієнтації?
16. Вищі духовні цінності (істина, добро, краса).

Практичне заняття 6. Культура і цивілізація. Глобальні проблеми сучасності. Футурологія

Зміст заняття: аналізувати філософсько-історичні засновки політичних, соціально-економічних, ідентифікувати їх приналежність до філософсько-історичних концепцій; застосовувати засновки та аргументи основних філософсько-історичних концепцій при аналізі суспільних та історичних подій; застосовувати понятійний апарат філософії історії у дискусіях на суспільнозначущі теми та у професійному спілкуванні. Глобальні проблеми сучасного людства. Виявляти маніпулятивні впливи в засобах масової інформації в прогностичних повідомленнях; аналізувати місце України в глобалізованому світі; рефлексувати власні ціннісні установки в ставленні до громадянських ініціатив.

1. Багатовимірність поняття культури.
2. Культура та цивілізація.
3. Історичні моделі культури та цивілізаційні типи.
4. Глобальні проблеми сучасності та способи їх вирішення

4.1. Екологічні проблеми та зміна клімату;

4.2. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження;

4.3. Демографічні виклики та міграція;

4.4. Тероризм;

4.5. Продовольча проблема;

4.6. Хімічні та бактеріологічні засоби ураження.

5. Футурологія, як наука про майбутнє.
6. Сценарії розвитку технологій та науки.
7. Етичні виклики технологічного прогресу.
8. Концепції сталого розвитку та екологічної відповідальності.
9. Глобальна координація та міжнародне співробітництво.
10. Роль освіти в майбутньому. Освіта протягом життя.

Питання для самоконтролю

1. Які проблеми сучасності можна назвати глобальними?
2. Назвіть основні глобальні проблеми сучасності.
3. Проблема війни і миру як головна проблема світу.
4. Що ви знаєте про екологічну проблему?
5. Що значить демографічна проблема?
6. Чи існує проблема світового океану?
7. Що являє собою енергетична проблема?
8. Поясніть термін «сталий розвиток».
9. Що таке футурологія?
10. Назвіть відомих футурологів і їх праці.
11. Які проблеми розглядає футурологія?
12. Які методи та інструменти використовуються у футурології для передбачення майбутнього?
13. Які можливі ризики та переваги від застосування результатів футурологічних досліджень?
14. Етика відповідальності.
15. Багатоманітність визначень понять культури та цивілізації.
16. Проаналізуйте філософські концепції історичних типів культури та цивілізації.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Проблеми генези філософії.
2. Соціальні передумови та джерела виникнення філософії.
3. Філософія в системі культури.
4. Світогляд, його структура та історичні типи.
5. Філософський світогляд, його особливості та еволюція.
6. Філософія і мистецтво.
7. Філософія і наука.
8. Філософія і політика.
9. Особливості виникнення філософії у Стародавній Індії.
10. Взаємообумовленість філософії і релігії в індійській традиції.
11. Веди і ведична література (філософський аналіз).
12. Філософія йоги: традиція і сьогодення.
13. Філософія буддизму.
14. Особливості виникнення китайської цивілізації та її характерні риси.
15. Основні школи давньокитайської цивілізації.
16. Філософія Лао Цзи.
17. Даосизм в сучасному Китаї.
18. Конфуціанство як етико-політичне і релігійно-філософське вчення.
19. Конфуціанство і духовний розвиток сучасного Китаю.
20. Мілетська школа: на межі цивілізацій і культур.
21. Універсалізм піфагорійської філософії.
22. Філософія Геракліта.
23. Давньогрецький атомізм.
24. Елейська школа.
25. Софістична філософія і логіка.
26. Проблема людини в сократичній філософії.
27. Філософія кініків.
28. Філософія Платона.
29. Вчення Платона про «ідеї».
30. Вчення Платона про ідеальну державу.
31. Філософія Аристотеля.
32. Логіка Аристотеля.
33. Фізика і космологія Аристотеля.
34. Теорія пізнання Аристотеля.

35. Вчення Аристотеля про суспільство і державу.

36. Філософія скептицизму.

37. Епікуреїзм.

38. Стоїцизм в Давньому Римі.

39. Сенека як філософ.

40. Філософія Марка Аврелія.

41. Неоплатонізм.

42. Філософія Плотіна.

43. Християнство, його філософські і теологічні джерела.

44. Філософія Августина Блаженного.

45. Християнська апологетика і патристика.

46. Розвиток філософії у Візантії.

47. Середньовічна арабо-ісламська філософія і культура та її вплив на європейську філософію.

48. Схоластична філософія в Західній Європі.

49. Ансельм Кентерберійський і оформлення католицької схоластики.

50. Проблема універсалій у філософії Абеляра.

51. Філософсько-теологічне вчення Фоми (Томи) Аквінського.

52. Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження.

53. Пантеїстична філософія М. Кузанського.

54. Філософія Джордано Бруно.

55. Соціальна утопія Томаса Мора.

56. «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли та її вплив на розвиток європейської суспільно-політичної думки.

57. Ідеальне місто в уявленнях філософів доби Відродження.

58. Політична філософія Нікколо Макіавеллі.

59. Емпіризм і раціоналізм у філософії Нового часу.

60. Теорія пізнання Френсіса Бекона.

61. Класичний раціоналізм Рене Декарта.

62. Пантеїзм і вільнодумство у філософії Б. Спінози.

63. Філософський плюралізм Г. В. Лейбніца.

64. Феномен європейського Просвітництва.

65. Сенсуалізм Д. Локка, Дж. Берклі, Д. Юма.

66. Соціальна філософія Джона Локка.

67. Суб’єктивний ідеалізм Дж. Берклі і Д. Юма.

68. Соціальна філософія Ш. Л. Монтеск’є.

69. Філософські погляди Вольтера.

70. Соціальна філософія Ж. Ж. Руссо.

71. І. Кант – фундатор Німецької Класичної Філософії.

72. Філософія трансцендентального ідеалізму Шеллінга.

73. Раціональний зміст гегелівської діалектики.

74. Філософія марксизму.

75. Переоцінка цінностей і концепція надлюдини у філософії Ф. Ніцше.

76. Філософія волі А. Шопенгауера.

77. Філософська герменевтика.

78. Феноменологія Гуссерля.

79. Раціовіталізм Х. Ортеги-і-Гассета і проблеми дегуманізації мистецтва.

80. Концепція масового суспільства в філософії Х. Ортеги-і-Гассета («Повстання мас»).

81. Проблема людини та її свободи у філософії екзистенціалізму.

82. Фундаментальна онтологія М. Гайдеггера.

83. Проблеми розвитку мистецтва і суспільства в екзистенціалізмі Ж. П. Сартра.

84. Проблема абсурду людського буття в екзистенціалізмі А. Камю.

85. Людина та історія в філософії К. Ясперса.

86. Проблема раціонального та ірраціонального в філософії XX століття.

87. Філософський позитивізм і неопозитивізм.

88. Філософські погляди Ф. Прокоповича.

89. «Філософія серця» Г. Сковороди.

90. Філософія П. Юркевича.

91. Філософські погляди Т. Шевченка.

92. Творчість Л. Українки в філософському контексті.

93. Соціальна філософія І. Франка.

94. Розвиток філософської думки в Україні та в діаспорі у XX сторіччі.

95. Теорія ноосфери В. Вернадського.

96. Філософський зміст проблеми буття.

97. Прагматичність людського буття.

98. Реляційна і субстанціональна концепція простору і часу.

99. Проблема розмірності простору-часу та його нескінченості.

100. Соціальний простір і час.

101. Діалектика як теорія розвитку.

102. Закони діалектики.

103. Пізнання як вид духовної діяльності.

104. Рівні, форми і методи наукового пізнання.

105. Єдність чуттєвого і раціонального, логіки та інтуїції в пізнанні.

106. Проблема критеріїв істини в сучасній філософії.

107. Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу.

108. Діалектика практичної і теоретичної діяльності.

109. Поняття соціального прогресу та проблема його критеріїв.

110. Природа і суспільство. Основні етапи взаємодії.

111. Екологічна криза і глобальні проблеми сучасності.

112. Проблема походження свідомості.

113. Проблема цінностей в духовному розвитку людства.

114. Духовне життя суспільства. Форми суспільної свідомості.

115. Глобалізація: проблеми і перспективи.

116. Глобалізація і проблема збереження етно-культурної своєрідності народів.

117. Теорія полілінійного і замкненого розвитку культур (О. Шпенглер, А. Тойнбі).

118. Теорія зіткнення цивілізацій С. Хантінгтона.

119. Роль видатних особистостей та еліти в культурі й історії.

120. Теорія поколінь в філософії.

121. Специфіка формування менталітету українського народу.

122. Українська духовна культура: діалектика національного і загальнолюдського.

123. Футурологічні концепції створення загальнолюдської цивілізації.

124. Соціальне прогнозування і передбачення та проблема вибору альтернатив майбутнього.

125. Ідеальне місто в «Проєкті «Венера» Ж. Фреско: архітектурна складова та філософське наповнення.

Студент може запропонувати власну тему контрольної роботи, попередньо узгодивши її з викладачем.

ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З «ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ»

1. Поняття світогляду і його структура. Міфологічний та релігійний світогляди.
2. Виникнення філософії. Філософський спосіб освоєння дійсності.
3. Предмет філософії і її функції.
4. Специфіка філософських світоглядних питань. Джерела філософського знання.
5. Філософія Стародавньої Індії. Основні школи. Загальна характеристика.
6. Філософія буддизму. Загальна характеристика.
7. Філософія Стародавнього Китаю. Основні школи. Загальна характеристика.
8. Філософсько-етичне вчення Конфуція і його вплив на духовну культуру Китаю.
9. Філософія давньої Еллади /досократівська доба/.
10. Філософські погляди Геракліта.
11. Софісти. Їх внесок у розвиток філософії.
12. Вчення Платона про ідеї. Ідеальна держава.
13. Атомістична школа в античній філософії (Демокріт, Епікур).
14. Філософське вчення Аристотеля.
15. Римська філософія: стоїцизм і скептицизм.
16. Характерні риси філософії Середньовіччя.
17. Патристика. Філософія А. Августина.
18. Філософські погляди Ф. Аквінського.
19. Характерні риси філософії Відродження.
20. Соціальні теорії епохи Відродження /Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла/.
21. Зміст та мова ренесансного гуманізму.
22. Метод емпіричної індукції у філософії Нового часу.
23. Метод раціоналістичної дедукції у філософії Нового часу.
24. Філософія Просвітництва. Основні ідеї та їх вплив на формування філософії Нового часу.
25. Концепція світу І. Канта "речей для нас" і світу "речей у собі". Сутність «коперніканського перевороту» І.Канта.

26. Етика І. Канта. Категоричний імператив.

27. Філософський метод Г. Гегеля, його зміст. Основні закони діалектики.

28. Гегель про світовий розвиток як історичний процес саморозвитку Абсолютної ідеї /духа/. Розробка Гегелем діалектичного методу мислення.

29. "Нова філософія" Л. Фейєрбаха. Гуманізм і критика релігії Л. Фейєрбахом.

30. Культура українського барокко. Києво-Могилянська академія /П. Могила, Ф. Прокопович/.

31. Філософія Г. Сковороди. ("Наркіс").

32. Філософські ідеї Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка.

33. Загальна характеристика сучасної європейської філософії.

34. Маркс та Енгельс про природу, людину і суспільство, історична доля марксизму.

35. Сучасна українська філософія.

36. Техніка, технологія, технічний прогрес і духовність.

37. Філософія серця П. Юркевича.

38. Філософія софістів і Сократа. Постать Сократа у світовій філософії.

39. Буття світу і буття людини.

40. "Філософія життя". Сутність і специфіка.

41. Буття духовного /сакральне і світське/.

42. Філософія як форма суспільної свідомості.

43. Еволюція поняття "матерія". Філософське і наукове значення.

44. Свідомість як форма освоєння людиною об’єктивної дійсності.

45. Соціально-діяльна суть людини.

46. Свідомість, несвідоме, підсвідоме.

47. Віра, надія і любов – духовні феномени людини.

48. Свідомість як спосіб творення. Властивості свідомості.

49. Екзистенціалізм. Основні ідеї, їх актуальність у сучасному житті.

50. Проблема людини в історії філософії.

51. Феномен творчого процесу /гіпотеза, уявлення, інтуїція, фантазія/.

52. Проблеми філософської антропології.

53. Глобальні проблеми сучасності. Проблеми і перспективи сучасної цивілізації.

54. Сутність та структура пізнання.

55. Схоластика. Номіналізм і реалізм.

56. Мораль і політика.

57. Проблема змісту життя, смерті та безсмертя людини.
58. Пізнання. Форми освоєння світу.
59. Наука і суспільство. Сцієнтизм і антисцієнтизм.
60. Емпіричні та теоретичні рівні наукового пізнання.
61. Ідея ноосфери В. Вернадського і її світоглядне значення.
62. Поняття і суть творчості. Форми творчості.
63. Ідеологія. Роль ідеології в життєдіяльності суспільства.
64. Виникнення і закономірності розвитку науки.
65. Людина: індивід, індивідуальність, особистість.
66. Категорії філософії, їх методологічне значення.
67. Рівні та методи наукового пізнання.
68. Історична необхідність і свобода особистості. Свобода і відповідальність.
69. Сенс життя і проблеми виживання людства.
70. Соціальні функції науки. Наука та цінності.
71. Релігійна свідомість та її специфіка.
72. Діалектика і метафізика як методи освоєння діяльності.
73. Поняття цінностей. Типи ціннісних орієнтацій.
74. Поняття культури у філософії. Рівні культури.
75. Ієрархія цінностей буття людини.
76. Людина в світі культури.
77. Світ повсякденності /науковий, художній, релігійний/.
78. Елітарна і масова культура.
79. Суспільні форми духовного /мораль, мистецтво, релігія/.
80. Поняття суспільства. Системна організація суспільства і джерела її саморозвитку.
81. Сучасна науково-технічна революція і її соціальні наслідки.
82. Концепції історичного процесу розвитку суспільства.
83. Позитивізм. Історичні форми позитивізму.
84. Простір і час. Соціальний простір і час.
85. Культура і цивілізація. Проблема співвідношення.
86. Техніка як продукт творчості людини. Технічний прогрес і духовність.
87. Футурологія, її можливості і межі.
88. Світоглядна та наукова картина світу. Суперечливість наукової картини світу.
89. Суспільство і природа. Екологічні проблеми сучасності.
90. Філософські проблеми цифровізації та віртуалізації суспільства.

Список літератури

Підручники:

1. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. – 440 с.

2. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. – Х.: Вид-во Іванченка І.С., 2021. – 286 с.

3.Філософія: підручник / Сімоненко С., Сулим О. Шмиголь М. та ін. – Київ : Центр навч. літератури, 2019. – 512 с.

4. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана Філософія: підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Навчальні посібники :

1.Філософія, логіка, філософія освіти / а ред. Мозгового Л., Додонова Р. – Київ : Центр навч. літератури, 2020. – 456 с.

2. Предборська І.М., Ганаба С.О. Філософія історії : навч. посіб. – Суми : Університетська книга, 2021. – 231 с.

3. Петінова О. Б. Філософія: навч. посіб. / О. Б. Петінова. – Одеса, 2019. – 304 с.

4. Історія філософії: навч. посіб. для студентів всіх спеціальностей / А. О.Сошніков. – Харків : Майдан,2016. – 162 с.

5. Філософія : навч. посіб. для підгот. до заліку та іспиту / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2021. – 136 с.

6. Філософія: навч. посіб. / Андрущенко В.П., Волинка Г.І. , Мозгова Н.Г. – Київ : Каравела. 2020. – 368 с.

7.Філософія: основні теми та проблеми: навч. посіб. / К. М. Кириленко. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2019. – 146 с.

Конспекти лекцій:

1. Вступ до філософії : конспект лекцій [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / уклад.: Новіков Б. В., Богачев Р. М., Муратова І. А. та ін. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 114 с. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432

2. Філософія : курс лекцій / В.О. Ханстантинов. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 149 с.

3. Конспект лекцій з курсу «Філософія» (частина перша «Історія філософії») для студентів ІІ курсу / уклад. О. М. Заєць. – Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2012. – 94 с.

Методичні роботи :

1.Проблеми сьогодення в сучасній філософії: посібник / уклад. Н.М. Лакуша, Т.В. Пугачова, Л.М.Червона. – Київ : КНУБА, 2017. – 48 с.

2.Людина. Суспільство. Природа. Філософський дискурс: посібник для самостійної роботи студентів всіх спеціальностей /уклад.: О.А. Гринько, Н.М. Лакуша та ін. У 2-х ч. – Ч. 1. – Київ : КНУБА, 2019. – 48 с.

Додаткова література:

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства [Електронний ресурс] / Деніел Белл. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://molotoff.info/advises/29-2009-09-16-18-59-51/5897-d-bell-prihid-postindustrialnogo-suspilstva.html

2. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. – Київ : Юніверс, 2000. – 504 с.

3 .Платон. Держава. – Київ : Основи, 2000. – 355 с.

4. Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе // Твори: У 2 т. / пер. М. Кашуби, В. Шевчука. – Київ, 1994. - Т. 1. – С. 150–195.

5. Шваб К. Четверта промислова революція: як до неї готуватися [Електронний ресурс] / Клаус Шваб. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://nubip.edu.ua/node/23076.

6. Hotsalyuk, A; Chornomordenko, I; ...); Harmatiuk, R. DIGITALIZATION OF EDUCATION AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE INFORMATION SOCIETY. - **Jul-sep 2023.** CONHECIMENTO & DIVERSIDADE, 15 (38) , pp.84-94. http://dx.doi.org/10.18316/rcd.v15i38.11025

7. Zinchenko V., Popovych M., Polishchuk O., Chervona L., Lakusha N., Oksana L. Strategies for global sustainable development in the context the fourth

industrial revolution (industry 4.0) and transformation of the science and knowledge system. AIP. 2023, Issue 2948, Volume 1, 020001. https://doi.org/10.1063/5.0165265

8. Рижко Л., Бессалова Т., Живага О. Програмно-цільові наукові дослідження: Методологія. Праксеологія: колективна монографія Електрон. дан. – Київ: Ярoченко Я.В., 2024. 209 с.: табл. — on-line. https://doi.org/10.51500/7826-41-4

9. Рижко Л.В. Соціотехнічні перформативи і оцінка наукових знань. Наука та наукознавство. 2022. № 4 (118). С. 66—83. https://doi.org/10.15407/ sofs2022.04.066

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua

2. Електрона бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди https://filosof.com.ua/elektronna_biblioteka

3. .Бібліотека КНУБА. http://library.knuba.edu.ua/

4. Освітній сайт КНУБА. https://org2.knuba.edu.ua/

Навчально-методичне видання

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА ФІЛОСФСЬКОЇ ДУМКИ

Методичні рекомендації
до семінарських занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх спеціальностей заочної форми навчання

Укладачі: **Чорноморденко** Іван Васильович;
Лакуша Наталія Михайлівна;
Таран Ганна Павлівна;
Галушко Олександр Сергійович

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Ум. друк. арк. 1,39. Обл.-вид. арк. 1,5
Електронний документ. Вид № 123/V-25

Виконавець і виготовлювач

Київський національний університет будівництва і архітектури
Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002 р.